

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 5 นี้ จะแบ่งหัวข้อการเสนอออกเป็น 4 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาให้ทราบถึงผลกระทบของการทำเกษตรเคมีในทัศนะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาให้ทราบถึงรูปแบบเกษตรทางเลือกที่พึงประสงค์ของชุมชนสะตอในทัศนะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
3. เพื่อศึกษาให้ทราบถึงมาตรการเกษตรทางเลือกในทัศนะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนาเกษตรทางเลือกในทัศนะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด สรุปผลได้ดังนี้

ข้อค้นพบข้อที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลกระทบของการทำเกษตรเคมีในทัศนะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด สรุปได้ว่า ประชาชนมีความคิดค่อนข้างเห็นด้วยว่า การทำเกษตรเคมีนั้นจะมีผลกระทบในเชิงลบต่อคนและธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการทำให้สุขภาพประชาชนแย่ลง ส่งผลให้เกิดการทำลายดิน เกิดสารตกค้างในร่างกายของเกษตรกร ให้ผลผลิตสูงกว่ารูปแบบอื่น ๆ มีผลต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และไม่ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการใช้ยากำจัดศัตรูพืช

ในปัจจุบันวิทยาการทางการแพทย์สามารถระบุได้ว่าเกษตรกรมีสุขภาพร่างกายแย่ลงเนื่องจากตรวจพบสารเคมีตกค้างในเลือดในร่างกายของเกษตรกรมากขึ้น หน่วยงานราชการไม่ว่า

จะเป็นหลักประกันสุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (สถานีอนามัย) จะมีการตรวจคัดกรองสารเคมีในร่างกายของเกษตรกรทุก ๆ ปี โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการทำการเกษตรอย่างกว้างขวาง ตำบลสะท้อนก็เช่นกัน ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตรเป็นหลัก มากกว่าร้อยละ 90 การตรวจพบสารเคมีมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่การทำการเกษตรเคมีก็ยังเป็นค่านิยมในตำบลสะท้อน ซึ่งสามารถให้ผลผลิตได้สูงกว่าเกษตรรูปแบบอื่น เพราะเกษตรกรสามารถบังคับให้ผลผลิตออกนอกฤดูกาลได้ หรือให้ผลผลิตที่ต่ำกว่าฤดูกาลก็ได้ มีผลผลิตที่มากกว่าปกติและราคาก็สูงขึ้นด้วย แม้เกษตรกรจะรู้ว่าเกษตรกรสามารถกระตุ้นให้ผลผลิตสูงขึ้นได้ มีผลผลิตที่ช้าหรือเร็วกว่าฤดูกาลได้ แต่ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับตัวแปรทางธรรมชาติด้วย สภาพดินฟ้าอากาศที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ก็อาจจะทำให้การทำการเกษตรไม่สามารถเป็นไปอย่างที่ต้องการและคาดหวังไว้ของการทำเกษตรเคมี นอกจากเกษตรกรจะทำลายสุขภาพแล้ว การทำเกษตรเคมีส่งผลให้เกิดการทำลายดิน ทำให้ดินเป็นกรด หรือที่เรียกว่าดินมีรสเปรี้ยว และยังมีผลต่อเนื้อให้แมลงที่ผสมเกสรไม่มาผสมเกสร ทำให้ผลผลิตลดน้อยลงและมีระยะการเจริญเติบโตที่สั้นลง เช่น ยางพาราทุเรียน จะต้องใช้สารเร่งให้ผลผลิตออกตามที่ต้องการ ซึ่งเปรียบเสมือนการบีบบังคับให้ผลผลิตออกก่อนเวลาอันควร และมีปริมาณมาก การปรับตัวหรือความสมดุลของต้นไม้จึงทำให้ระยะการเจริญเติบโตของต้นไม้สั้นลง จึงส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศด้วย อีกทั้งในปัจจุบันค่าใช้จ่ายกำจัดศัตรูพืชของการทำเกษตรเคมีมีราคาแพงมาก เนื่องจากมีการแข่งขันทางการค้าอย่างมาก การนำเข้าสารเคมีส่วนใหญ่มาจากต่างประเทศ ต้นทุนของสารเคมีที่ใช้ในการทำการเกษตรที่นำเข้ามาจึงสูงด้วย และจะมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ตามภาวะเศรษฐกิจ

ข้อค้นพบข้อที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบเกษตรทางเลือกที่พึงประสงค์ของชุมชนสะท้อนในทัศนะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะท้อน อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด สรุปได้ว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า การทำเกษตรทางเลือกจะต้องมุ่งความปลอดภัยของชีวิตและสุขภาพ ควรให้ความสำคัญต่อธรรมชาติเป็นหลัก และค่อนข้างเห็นด้วยที่ว่าเกษตรทางเลือกจะมุ่งฟื้นฟูสภาพดินและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการป้องกันปัญหา มากกว่าการแก้ไข

การทำเกษตรทางเลือกเป็นการทำการเกษตรที่ต้องการหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี ดังนั้น การทำเกษตรทางเลือกจึงมุ่งเน้นความปลอดภัยของชีวิตและสุขภาพ การใช้สารเคมีจะทำให้สุขภาพร่างกายอ่อนแอขาดภูมิคุ้มกัน แนวโน้มของการตรวจพบสารเคมีในเลือดของเกษตรกรชาวตำบลสะท้อนก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การทำเกษตรทางเลือกจึงต้องเน้นการให้ความสำคัญต่อธรรมชาติเป็นหลัก เพราะเป็นการอิงการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นการฟื้นฟูแบบธรรมชาติและรักษาสมดุลธรรมชาติอีกด้วย

การทำการเกษตรทางเลือกรวมทั้งฟื้นฟูสภาพดินและสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงดินจะทำให้
 อุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ และจัดระบบนิเวศให้เกื้อกูลกัน การคลุมดินถือเป็นหัวใจของเกษตรอินทรีย์
 เกษตรกรต้องหาอินทรีย์วัตถุต่าง ๆ มาคลุมหน้าดินอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นฟาง ใบไม้ ซึ่งอินทรีย์วัตถุ
 เหล่านี้จะกลายเป็นอาหารของสิ่งมีชีวิตและจุลินทรีย์ในดิน ทำให้ดินฟื้นกลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง
 นอกจากนี้การไม่ใช้สารเคมีต่าง ๆ เช่น สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยังเป็นการช่วยทำให้ดินสามารถฟื้น
 ความสมบูรณ์ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้พืชที่ปลูกมีความแข็งแรงต้านทานโรคและแมลง รวมทั้ง
 ให้ผลผลิตสูง การทำเกษตรทางเลือกรวมทั้งเป็นการทำการเกษตรที่ไม่ทำลายดิน จึงเป็นการเน้นการป้องกัน
 ปัญหามากกว่าการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะทำให้สิ่งแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและยั่งยืนต่อไป

ข้อค้นพบข้อที่ 3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มาตรการเกษตรทางเลือกในทัศนะของประชาชน
 ในตำบลสะตอในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด สรุปได้ว่า
 ประชาชนค่อนข้างเห็นด้วยว่า การทำเกษตรในตำบลสะตอควรต้องรักษาวิถีชีวิตแบบชนบทเอาไว้
 ให้มากที่สุด ก็เพราะว่าเกษตรทางเลือกเป็นวิถีชีวิตที่สามารถดำเนินอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน
 จริง ๆ แล้วการทำเกษตรทางเลือกเป็นการทำการเกษตรที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งสมัยก่อนไม่มีการใช้
 สารเคมีเหมือนในยุคปัจจุบันแต่อย่างใด แต่เมื่อวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป วิวัฒนาการของมนุษย์
 จึงเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทำให้มีการพึ่งการใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพ ในปัจจุบันมีการขยาย
 ขอบเขตมากขึ้น การแข่งขันทางการค้าอย่างมากมาย การนำเข้าสารเคมีส่วนใหญ่มีการนำเข้าจาก
 ต่างประเทศ ต้นทุนของสารเคมีที่ใช้ในการทำการเกษตรที่นำเข้ามาจึงสูงด้วย ดังนั้น การทำเกษตร
 ในตำบลสะตอที่พึ่งพาการทำเกษตรเคมีก็ควรต้องลดน้อยลง และหันกลับมาใช้การทำการเกษตร
 ทางเลือกที่ไม่ทำลายดินและสิ่งแวดล้อม ควรใช้น้ำหมักในการทำเกษตรมากกว่าใช้ปุ๋ยเคมี เพราะ
 น้ำหมักจะช่วยทำให้เกิดการบำรุงและฟื้นฟูสภาพดิน น้ำหมักชีวภาพ คือ ผลผลิตตามธรรมชาติที่
 นำมาหมักรวมกัน ไม่มีการใช้สารเคมีเป็นส่วนผสม จึงสามารถนำไปเป็นปุ๋ย เร่งอัตราการ
 เจริญเติบโตของพืช เพิ่มคุณภาพของผลผลิตให้ดีขึ้น และยังสามารถใช้ได้แมลงศัตรูพืชได้ด้วย
 การปรับปรุงดินให้เหมือนเดิมที่อยู่ในป่ามากที่สุดก็เช่นกัน เกษตรกรถือว่าตราดที่ดินมีความ
 อุดมสมบูรณ์ ก็จะส่งผลให้มีผลผลิตที่ดีได้พืชผลที่มีรสชาติตามธรรมชาติและมีคุณภาพ
 การใช้หลักการคลุมดินก็จะเป็นการรักษาหน้าดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ หากกำจัดพืชที่คลุมดิน
 ควรใช้วิธีการตัดพืชนั้นเพื่อให้ซากพืชที่ถูกตัดกลายเป็นปุ๋ยในชั้นต่อไป การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช
 จะเป็นการทำร้ายหน้าดิน การทำเกษตรในตำบลสะตอควรจะมีการจัดการทรัพยากรน้ำในระดับไร่นา
 เป็นหลัก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในตำบลสะตอมีพื้นที่ในการทำการเกษตรไม่เกิน 20 ไร่
 ดังนั้นตามแนวทางพระราชดำริการเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นการจัดการทรัพยากรระดับไร่นา คือ ที่ดิน
 และน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนต่อไป เพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพการผลิต เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน และสร้างสมดุลให้แก่ระบบนิเวศ เป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมอีกด้วย เพื่อให้วิถีชีวิตแบบชนบทเอาไว้ให้มากที่สุด การมีวิถีชีวิตแบบชนบท อยู่อย่างพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทำให้ชุมชนมีความรักความสามัคคี ประองคอง ไม่ขัดแย้ง และมีวิถีชีวิตแบบชนบท อย่างยั่งยืนตลอดไป

นอกจากนี้การทำเกษตรในตำบลสะตอ ควรเน้นความหลากหลายของการปลูกพืชผล เนื่องจากเป็นการทดแทนผลผลิตที่ตกต่ำ ดังนั้น ถ้ามีพืชผลที่หลากหลายจะทำให้เป็นการทดแทนความต้องการของเศรษฐกิจตามท้องตลาด ไม่ควรปลูกพืชผลอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะถ้าผลผลิตมีราคาตกต่ำจะทำให้เกิดการขาดทุนในการผลิตพืชผลนั้น ๆ และการทำเกษตรสะตอควรมีการจัดระบบสหกรณ์ เพราะเราสามารถมีการประกันราคาและรวมกลุ่มกันเพื่อไม่ให้มีการกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง รวมไปถึงการที่มีประกันราคาในแต่ละปี การทำเกษตรในตำบลสะตอควรต้องเน้นการพึ่งตนเองในครัวเรือนเป็นหลักก่อน เพราะการทำเกษตรที่มุ่งเน้นการแสวงหาผลกำไร การใช้สารเคมีเป็นการช่วยเร่งผลผลิตเพื่อให้ได้ในปริมาณที่มาก ๆ จะเป็นการทำลายสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การใช้วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นการรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การทำการเกษตรที่พึ่งตนเองในครัวเรือนเป็นหลักจึงเป็นก้าวแรกที่ควรจะต้องมีในระดับครัวเรือนก่อน ถึงจะเป็นการพัฒนาในระดับชุมชน ระดับตำบลไปสู่ระดับอื่น ๆ ต่อไป การทำเกษตรในตำบลสะตอกับการสะสมความร่ำรวยไม่จำเป็นต้องขัดแย้งกัน ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของเกษตรกร ซึ่งก็เป็นการดีถ้าไม่ขัดแย้งกัน การจะเลือกใช้ทางใดตามความเหมาะสมก็ต้องขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

จากการศึกษาในภาคนี้พบว่าผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของเกษตรกรเคมีรูปแบบของเกษตรทางเลือกที่พึงประสงค์ รวมถึงมาตรการในการพัฒนาเกษตรทางเลือก คือ ประชาชนในเขตตำบลสะตอ ได้ตระหนักถึงการทำการเกษตรเคมี และมีความคิดเห็นไปในทางเกษตรทางเลือกโดยมีประเด็นเนื้อหาสาระในประเด็นที่สำคัญ คือ

การทำเกษตรเคมีถึงจะทำให้มีผลผลิตสูงกว่าการทำเกษตรรูปแบบอื่น ๆ แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพกับประชาชน เกิดสารตกค้างในตัวเกษตรกร เป็นการทำลายดิน และไม่ช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายในการใช้ค่ากำจัดศัตรูพืช สำหรับการทำการเกษตรทางเลือกมุ่งความปลอดภัยของชีวิตและสุขภาพ และ

ให้ความสำคัญต่อธรรมชาติเป็นหลัก มุ่งฟื้นฟูสภาพดินและสิ่งแวดล้อม เน้นการป้องกันปัญหามากกว่าการแก้ไข อีกทั้งมีมาตรการเกษตรทางเลือกในทัศนะของประชาชนในตำบลสะตอในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ นั้น ควรต้องรักษาวิถีชีวิตแบบชนบทเอาไว้ให้มากที่สุด ควรเน้นความหลากหลายของการปลูกพืชผล ควรปรับปรุงดินให้เหมือนกับดินที่อยู่ในป่ามากที่สุด ควรใช้น้ำหมักในการเกษตรมากกว่าการใช้ปุ๋ยเคมี ควรต้องเน้นการพึ่งตนเองในครัวเรือนเป็นหลัก การสะสมความร่ำรวยไม่จำเป็นต้องขัดแย้งกัน ควรต้องผลิตพืชผลที่มีรสชาติตามธรรมชาติจะดีที่สุด การทำเกษตรที่เป็นอยู่ในปัจจุบันในตำบลสะตอจะเพิ่มต้นทุนในการผลิต ควรมีการจัดระบบสหกรณ์ ควรต้องเน้นการจัดการทรัพยากรน้ำในระดับไร่นาเป็นหลัก และควรใช้หลักการคลุมดินแทนการกำจัดวัชพืช

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกษตรทางเลือกของชาวบ้านตำบลสะตอข้างต้นนี้ สอดคล้องในรูปแบบการทำเกษตรในธรรมชาติและผสมผสาน กล่าวคือ เป็นการทำเกษตรทางเลือกในหลายรูปแบบ โดยพยายามแทรกแซงการใช้ปัจจัยและเทคโนโลยีทางการผลิตต่าง ๆ ให้น้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอนั้น ให้ความสนใจต่อเกษตรทางเลือกในรูปแบบเกษตรผสมผสานอย่างยิ่งขึ้นเชิงวนเกษตร ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในเชิงมาตรการเพื่อตอบสนองแนวทางเกษตรทางเลือกดังกล่าวดังนี้

1. การทำสวนผลไม้ในป่าที่ยังขึ้น โดยที่ประชาชนควรจะต้องมีการปลูกป่าควบคู่กับการปลูกไม้ผล เพื่อเป็นการเกื้อกูลระบบนิเวศทางธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องและเกื้อกูลกับระบบนิเวศป่าไม้ในท้องถิ่น เพื่อให้ได้ผลผลิตอย่างสม่ำเสมอตลอดไป ทั้งนี้ยังเป็นการคำนึงถึงหลักความสมดุลตามธรรมชาติของระบบนิเวศเป็นสำคัญ เพื่อตอบสนองความต้องการ ในขณะที่ยังคงรักษาวิถีชีวิตของสังคมชาวชนบทที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น ๆ ให้มากที่สุด
2. ควรจะต้องเข้มงวดในการรักษาเขตอนุรักษ์ป่าเอาไว้ เพื่อให้ดินในป่ายังมีความชุ่มชื้นและอุดมสมบูรณ์มากขึ้น และยังส่งผลให้เป็นการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย
3. ควรจะต้องมีการรณรงค์ให้เกษตรกรไม่ใช้สารเคมีในการทำเกษตร หันมาใช้เกษตรทางเลือกที่มีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่ ถึงจะไม่เห็นผลตรงกับความต้องการในปัจจุบัน แต่เป็นการทำเกษตรโดยหวังให้มีการดำรงอยู่ในระยะยาวไปสู่ในรุ่นลูกหลานต่อไปในอนาคต

4. การทำเกษตรในตำบลสะตอ ควรเน้นความหลากหลายของการปลูกพืชผล เนื่องจากเป็นการทดแทนผลผลิตที่ตกต่ำ ดังนั้น ถ้ามีพืชผลที่หลากหลายจะทำให้เป็นการทดแทนความต้องการของเศรษฐกิจตามท้องตลาด ไม่ควรปลูกพืชผลอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะถ้าผลผลิตมีราคาตกต่ำจะทำให้เกิดการขาดทุนในการผลิตพืชผลนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเกษตรทางเลือกในทัศนะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ อำเภอเขาสงมี จังหวัดตราด เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้ คือ

1. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบของการทำเกษตรเคมีในทัศนะของประชาชนในภาพรวมทั้งจังหวัด เป็นการเปรียบเทียบถึงผลกระทบของการทำเกษตรเคมีในแต่ละพื้นที่เพื่อจะทำให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดที่ใช้เป็นมาตรฐานได้

2. ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ในประเด็นของผลกระทบจากการทำเกษตรเคมี การทำเกษตรทางเลือกที่พึงประสงค์ และมาตรการของเกษตรทางเลือกด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบเพิ่มเติมที่ละเอียดอ่อนตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา เพราะข้อมูลที่ได้สามารถจะสะท้อนความคิดเห็นของผู้เป็นเกษตรกรตัวจริง

3. เพื่อให้ผลกระทบจากการทำเกษตรเคมีที่เกิดขึ้นในเชิงลบต่อมนุษย์และธรรมชาติ ได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำการเกษตรที่ใช้สารเคมีลดลง ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาโดยเน้นหรือให้ความสำคัญตามตัวแปรด้านต่าง ๆ ของผลการศึกษา เช่น การสร้างจิตสำนึกใหม่ การสร้างดุลยภาพสิ่งแวดล้อมและพลังงาน รวมไปถึงการขับเคลื่อนการทำเกษตรทางเลือกให้เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

ดังนั้น การทำเกษตรเคมี การใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีนั้น มีส่วนดีในการทำการเกษตรแบบส่งออกหรืออุตสาหกรรม เพราะการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรจะส่งผลให้มีผลผลิตที่มากขึ้น ผลไม้หรือพืชผักจะมีความสวยงามตามที่ตลาดต้องการ หากผลไม้หรือพืชผลไม่สวยจะทำให้ราคาถูก เช่น การส่งออกมังคุดไปยังต่างประเทศ จะเน้นที่ลูกใหญ่ผิวสวย ฉะนั้นจึงจำเป็นที่เกษตรกรตำบลสะตอจะต้องใช้สารเคมีหรือเกษตรเคมีเข้ามาช่วย แต่ระยะหลังหลังจากการใช้สารเคมีเป็นเวลานาน ส่งผลให้พื้นดินเสีย ทำให้ไม่ได้ผลผลิตตรงตามที่ต้องการเหมือนเดิม และอีกในกรณีหนึ่ง ปัจจุบันปุ๋ยเคมีและสารเคมีมีราคาที่สูงขึ้น ทำให้ต้นทุนในการผลิตนั้นสูงขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรเกิดการขาดทุน ดังนั้น การทำเกษตรทางเลือกจึงกลับมามีบทบาทมากขึ้น และเป็นการทำในแนวทางของพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในการทำเศรษฐกิจพอเพียง คือ การใช้วิถีเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยไม่หวังผลกำไรมากนัก ฉะนั้น ผู้ที่ใช้เกษตรทางเลือกใหม่จึงน่าจะมี

การอยู่รอดในการทำการเกษตร แต่ก็มีได้ทั้งสารเคมีทั้งหมดเสียทีเดียว แต่ใช้ในปริมาณที่ลดลงและ
จำเป็น จึงจะก่อให้เกิดผล อย่างเช่น เกษตรกรในตำบลสะตอได้นำน้ำล้างเสื้อผ้ามารดสวนผลไม้
โดยมีราคาถังละ 1,000 ลิตรเท่ากับ 30 บาท ทำให้พื้นที่ดินที่เริ่มเสียหายจากใช้สารเคมีกลับมาดีขึ้น
และเป็นการลดต้นทุนอีกนัยยะหนึ่ง เมื่อดินดีขึ้นก็จะทำให้พืชผลกลับมางอกงามเหมือนเดิม ดินดี
ผลผลิตดีการกินคืออยู่ที่กลับมาดีด้วย เมื่อประชาชนกินคืออยู่ที่ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศ
เจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เช่นกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี